

АГУУЛГА

1.ОРШИЛ	3
2.ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	5
Хүснэгт 1. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл	5
2.1.Төслийн нэр:.....	5
2.2.Төсөл хэрэгжүүлэгч:.....	5
2.3.Төслийн байршил:	5
Хүснэгт 2. Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлөөр эзэмшиж буй талбайн захын цэгүүдийн солбицол.....	6
2.4.Орд ашиглах тусгай зөвшөөрөл:	14
2.5.Ордын нөөц:	14
2.6.Төслийн хүчин чадал:	15
2.7.Уурхайн ажиллах горим:	15
2.8.Шимт хөрс хуулах:	15
2.9.Ухаж ачих процесс:	15
2.10.Овоолго:	16
2.11.Уурхайн усан хангамж:	16
Хүснэгт 5. Төслийн нийт ус хэрэглээний тооцоо.....	17
2.12.Дулаан хангамж:	17
3.СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	18
3.1.СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	20
Хүснэгт 6. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	20
3.2.НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	23
Хүснэгт 7. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт	23
3.3.ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	23
3.4.НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	24
3.5.ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	24
3.6.ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	24
Хүснэгт 8. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	24
3.7. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	25
Хүснэгт 9. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	26
3.8.УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	27

Хүснэгт 10. Удирдлага зохион байгуулалтын талаар авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ ..27	
3.9.ОЛОН НИЙТЭД ТАЙЛАГНАХ ХУВААРЬ, ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	29
Хүснэгт 11. Олон нийтэд төлөвлөгөөний биелэлтийг тайлагнах хуваарь	29
3.10.ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР	30
Хүснэгт 12. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр.....	30
3.10.ТЭРБУМ МОД ҮНДЭСНИЙ ХӨДӨЛГӨӨНИЙ ХҮРЭЭНД МОД ТАРИХ.....	Error!
Bookmark not defined.	
4. 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНД ЗАРЦУУЛАХ НИЙТ ЗАРДАЛ.....	32
Хүснэгт 13. 2023 оны БОМТ-ний нийт зардал	32
ДҮГНЭЛТ	33
АШИГЛАСАН ХЭВЛЭЛИЙН ЖАГСААЛТ	34

1.ОРШИЛ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, стратегийн үнэлгээний зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх үндсэн зорилго бүхий эрхзүйн баримт бичиг юм.

Энэхүү байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө нь алтны шороон ордын үйл ажиллагаанаас байгаль орчин, хүн амд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдээс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээнүүдийг шаардагдах хөрөнгө зардал, хугацаа, давтамж, баримтлах дүрэм, журам, стандартуудын хамт нэгтгэн үзүүлж буй төслийг хэрэгжүүлэгч “Өгөөжбаян хангай” ХХК-аас заавал хэрэгжүүлж, мөрдөж ажиллах ёстой баримт бичиг юм.

Зорилго: Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө (БОМТ)-ний гол зорилго нь төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчин, хүний эрүүл мэндэд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах хэмжээг төлөвлөхөд оршино. Ингэхдээ тухайн арга хэмжээ бүрийг төсөл хэрэгжүүлэгч нь хэрэгжүүлж чадахуйц, бодитойгоор төлөвлөх нь чухал.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь үндсэн 2 бүрэлдэхүүн хэсгээс бүрдэнэ:

- Төслийн шууд ба шууд бус сөрөг нөлөөллийг бууруулах, улмаар арилгах, нөхөн сэргээх үйл ажиллагааг тусгасан байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө (БОХТ),
- Төслийн байгаль хамгаалах төлөвлөгөөнд тусгагдсан арга хэмжээ хэрхэн үр дүнтэй болсон эсэх, шаардлагатай үед нэмэлт арга хэмжээ авах зорилгоор төслийн үргэлжлэх бүх л хугацааны турш хэрэгжүүлэх орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрөөс (ОХШХ) бүрдэнэ.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний 2023 оны төлөвлөгөөний гол зорилт:

“Цоохор морьт” алтны шороон ордын байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө (БОМТ)-ний үндсэн зорилго нь төслийг хэрэгжүүлэх явцад үүсэх бүхий л сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээг төслийн хэрэгжилтийн хүрээнд авч үзэн, холбогдох зардлыг бодитоор төлөвлөх, улмаар энэхүү төлөвлөгөөг төсөл хэрэгжүүлэгч дагаж мөрдсөнөөр байгаль орчин, нийгмийн хамгааллын үүргээ хангах нөхцөлийг бүрдүүлэх юм.

БОМТ-ний үндсэн зорилгыг хангахын тулд төсөл хэрэгжүүлэгчийн санхүүгийн чадавхийн хүрээнд нийгмийн хариуцлагыг өндөр байлгахад чиглэсэн дараах зорилтыг хангана. Үүнд:

- Байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүд болон хүний эрүүл мэнд, нийгэм эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг бууруулахад зайлшгүй хэрэгжүүлэх арга хэмжээг төлөвлөх,

- Төслийн үйл ажиллагаанаас агаар, хөрс, усан орчин болон ажлын байрны нөхцөлд хэрхэн нөлөөлж байгаа талаар хяналт шинжилгээ явуулах арга хэмжээг төлөвлөх.

- БОМТ-нд тусгасан ажлын дараалал, түүнийг хийж гүйцэтгэснээр хүрэх үр дүнг нөхөн сэргээлтэд тавих шаардлагын хэмжээнд хүргэх,

- БОМТ-ний хэрэгжилтийг төсөл хэрэгжүүлэгч өөрөө болон орон нутгийн оршин суугчдын зүгээс хэрхэн хянаж, харилцан хамаарал бүхий бодит үр дүнд хүрэх,

- БОМТ-г зохих ёсоор хэрэгжүүлснээр төсөл хэрэгжүүлэгчийг хөндлөнгийн хяналт, шалгалтанд бэлэн байлгах зэрэг нөхцөлүүдийг тодорхойлно.

“Өгөөжбаян хангай” ХХК нь Булган аймгийн Бүрэгхангай сумын нутаг дэвсгэрт орших MV-009623 тоот тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайтай бөгөөд 2012 оноос эхлэн олборлолтын үйл ажиллагаа явуулж байгаа билээ.

БОМТ боловсруулах аргачлал:

Тус төслийн 5 жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын 2014 оны 1 дүгээр сарын 06-ны өдрийн А-05 тоот тушаалаар батлагдсан байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан баглах, тайлагнах журам, мөн сайдын 2014 оны 4 дүгээр сарын 10-ны өдрийн А-117 тоот тушаалаар батлагдсан аргачлалыг баримтлан боловсруулсан бөгөөд төслийн үйл ажиллагааны онцлог, байршил зэргээс шалтгаалан байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ, нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээ, түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө зэрэг ажлууд хийгдэхгүй болно. Харин нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө болон хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөг тус тус оруулсан болно. Энэхүү байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө, нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө, хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө, байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын талаар авах арга хэмжээ, орчны хяналт шинижлгээний хөтөлбөр, тус байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах хуваарь зэрэг ажлууд багтсан бөгөөд төсөл хэрэгжүүлэгч нь жил бүрийн 12 дугаар сарын 10-ны дотор тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг төлөвлөгөөнд тусгасан арга хэмжээний дагуу гаргаж, дараа оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний төслийн хамт холбогдох байууллагад хүргүүлж байх зайлшгүй шаардлагатай болно.

2.ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Хүснэгт 1. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл

№	Үзүүлэлтүүд	
1	Аж ахуйн нэгжийн нэр	“Өгөөжбаян хангай” ХХК
2	Улсын бүртгэлийн дугаар	9011300126
3	Уурхайн нэр	“Цоохор морьт”
4	Ордын нэр	“Цоохор морьт”
5	Ордын байршил	Нийслэл/Хот/ Аймаг
6		Сум/Дүүрэг
7	Ашигт малтмалын төрөл	алт
8	Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн дугаар	MV-009623
9	Ашиглалт эхэлсэн огноо	2011
10	Аж ахуйн нэгжийн хаяг	Аймаг/Хот
11		Сум/Дүүрэг
12		Баг/Хороо
13		Гудамж/Байр
14		Шуудангийн хайрцаг
15		Утас
16		Факс
17		Гар утас
18		Электрон шуудан
19		Вэб хуудас
20	Захирлын хаяг	Нэр
21		Утас
22		Факс
23		Гар утас
24		Электрон шуудан

2.1.Төслийн нэр:

Булган аймгийн Бүрэгхангай сумын нутаг дэвсгэрт орших MV-009623 тоот тусгай зөвшөөрлийн талбайтай “Цоохор морьт-1” алтны шороон ордыг ашиглах.

2.2.Төсөл хэрэгжүүлэгч:

“Өгөөжбаян хангай” ХХК нь 2011 онд уул уурхай, газар тариалан, гадаад худалдааны чиглэлээр үүсгэн байгуулагдсан бөгөөд Монгол Улсын 9011300126 тоот улсын бүртгэлийн гэрчилгээтэй, 5515882 тоот регистрийн дугаартай.

2.3.Төслийн байршил:

Булган аймгийн Бүрэгхангай сумын нутагт хамаарагдах ба хамгийн ойр орших суурин газар нь Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сум, “Монросцветмет” нэгдлийн Шижир алт үйлдвэрийн “Өгөөмөр” тосгон юм. Шижир алт үйлдвэрийн Өгөөмөр тосгон нь талбайгаас урагшаа 35 км-т, Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сум нь зүүн хойшоо 35 км-т тус тус оршдог. (Зураг 1)

Хүснэгт 2. Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлөөр эзэмшиж буй талбайн захын цэгүүдийн
солбицол

Цэгийн дугаар	Газарзүйн солбицол					
	Уртраг			Өргөрөг		
	Град	мин	сек	Град	мин	сек
1	104°	32'	45.98"	48°	36'	17.96"
2	104°	32'	45.98"	48°	36'	6.84"
3	104°	32'	54.11"	48°	36'	6.84"
4	104°	32'	54.24"	48°	36'	6.73"
5	104°	32'	54.4"	48°	36'	6.58"
6	104°	32'	54.62"	48°	36'	6.4"
7	104°	32'	54.76"	48°	36'	6.29"
8	104°	32'	54.95"	48°	36'	6.15"
9	104°	32'	55.11"	48°	36'	6.03"
10	104°	32'	55.24"	48°	36'	5.93"
11	104°	32'	55.53"	48°	36'	5.74"
12	104°	32'	55.68"	48°	36'	5.64"
13	104°	32'	55.83"	48°	36'	5.54"
14	104°	32'	56.15"	48°	36'	5.35"
15	104°	32'	56.27"	48°	36'	5.29"
16	104°	32'	56.45"	48°	36'	5.19"
17	104°	32'	56.82"	48°	36'	4.99"
18	104°	32'	57.03"	48°	36'	4.88"
19	104°	32'	57.3"	48°	36'	4.76"
20	104°	32'	57.56"	48°	36'	4.63"
21	104°	32'	57.82"	48°	36'	4.51"
22	104°	32'	57.96"	48°	36'	4.45"
23	104°	32'	58.17"	48°	36'	4.37"
24	104°	32'	58.57"	48°	36'	4.2"
25	104°	32'	58.73"	48°	36'	4.15"
26	104°	32'	58.97"	48°	36'	4.06"
27	104°	32'	59.38"	48°	36'	3.92"
28	104°	32'	59.54"	48°	36'	3.87"
29	104°	32'	59.87"	48°	36'	3.77"
30	104°	33'	0.42"	48°	36'	3.38"
31	104°	33'	0.71"	48°	36'	3.18"
32	104°	33'	0.76"	48°	36'	3.15"
33	104°	33'	0.98"	48°	36'	3.01"
34	104°	33'	1.34"	48°	36'	2.79"
35	104°	33'	1.55"	48°	36'	2.66"
36	104°	33'	1.61"	48°	36'	2.63"
37	104°	33'	1.91"	48°	36'	2.46"
38	104°	33'	2.43"	48°	36'	2.18"
39	104°	33'	2.63"	48°	36'	2.08"
40	104°	33'	2.82"	48°	36'	1.99"
41	104°	33'	3.04"	48°	36'	1.88"
42	104°	33'	3.32"	48°	36'	1.75"
43	104°	33'	3.24"	48°	36'	1.43"
44	104°	33'	3.19"	48°	36'	1.21"
45	104°	33'	3.19"	48°	36'	1.18"
46	104°	33'	3.15"	48°	36'	0.96"

47	104°	33'	3.12"	48°	36'	0.76"
48	104°	33'	3.09"	48°	36'	0.55"
49	104°	33'	3.07"	48°	36'	0.36"
50	104°	33'	3.06"	48°	36'	0.33"
51	104°	33'	3.05"	48°	36'	0.13"
52	104°	33'	3.03"	48°	35'	59.89"
53	104°	33'	3.03"	48°	35'	59.69"
54	104°	33'	3.03"	48°	35'	59.53"
55	104°	33'	3.03"	48°	35'	59.43"
56	104°	33'	3.03"	48°	35'	59.24"
57	104°	33'	3.05"	48°	35'	58.98"
58	104°	33'	3.07"	48°	35'	58.79"
59	104°	33'	3.07"	48°	35'	58.73"
60	104°	33'	3.1"	48°	35'	58.51"
61	104°	33'	3.13"	48°	35'	58.33"
62	104°	33'	3.17"	48°	35'	58.12"
63	104°	33'	3.19"	48°	35'	58.04"
64	104°	33'	3.23"	48°	35'	57.86"
65	104°	33'	3.27"	48°	35'	57.7"
66	104°	33'	3.36"	48°	35'	57.36"
67	104°	33'	3.41"	48°	35'	57.19"
68	104°	33'	3.49"	48°	35'	56.95"
69	104°	33'	3.53"	48°	35'	56.84"
70	104°	33'	3.6"	48°	35'	56.67"
71	104°	33'	3.7"	48°	35'	56.43"
72	104°	33'	3.75"	48°	35'	56.33"
73	104°	33'	3.83"	48°	35'	56.17"
74	104°	33'	4.03"	48°	35'	55.83"
75	104°	33'	4.1"	48°	35'	55.7"
76	104°	33'	4.14"	48°	35'	55.65"
77	104°	33'	4.41"	48°	35'	55.26"
78	104°	33'	4.42"	48°	35'	55.24"
79	104°	33'	4.52"	48°	35'	55.11"
80	104°	33'	4.81"	48°	35'	54.76"
81	104°	33'	4.94"	48°	35'	54.61"
82	104°	33'	5.18"	48°	35'	54.35"
83	104°	33'	5.35"	48°	35'	54.19"
84	104°	33'	5.44"	48°	35'	54.09"
85	104°	33'	5.61"	48°	35'	53.93"
86	104°	33'	5.75"	48°	35'	53.8"
87	104°	33'	5.95"	48°	35'	53.62"
88	104°	33'	6.08"	48°	35'	53.52"
89	104°	33'	6.24"	48°	35'	53.38"
90	104°	33'	6.53"	48°	35'	53.16"
91	104°	33'	6.72"	48°	35'	53.02"
92	104°	33'	6.93"	48°	35'	52.86"
93	104°	33'	7.18"	48°	35'	52.69"
94	104°	33'	7.39"	48°	35'	52.55"
95	104°	33'	7.61"	48°	35'	52.4"
96	104°	33'	7.64"	48°	35'	52.38"
97	104°	33'	7.88"	48°	35'	52.23"

98	104°	33'	8.12"	48°	35'	52.08"
99	104°	33'	8.35"	48°	35'	51.95"

100	104°	33'	8.63"	48°	35'	51.78"
101	104°	33'	8.83"	48°	35'	51.67"
102	104°	33'	9.15"	48°	35'	51.5"
103	104°	33'	9.32"	48°	35'	51.41"
104	104°	33'	9.82"	48°	35'	51.15"
105	104°	33'	9.94"	48°	35'	51.09"
106	104°	33'	10.31"	48°	35'	50.91"
107	104°	33'	10.69"	48°	35'	50.74"
108	104°	33'	10.83"	48°	35'	50.68"
109	104°	33'	10.98"	48°	35'	50.61"
110	104°	33'	10.98"	48°	35'	48.79"
111	104°	33'	10.93"	48°	35'	48.78"
112	104°	33'	10.77"	48°	35'	48.75"
113	104°	33'	10.4"	48°	35'	48.66"
114	104°	33'	10.12"	48°	35'	48.58"
115	104°	33'	9.9"	48°	35'	48.53"
116	104°	33'	9.44"	48°	35'	48.39"
117	104°	33'	9.19"	48°	35'	48.31"
118	104°	33'	9.07"	48°	35'	48.27"
119	104°	33'	8.52"	48°	35'	48.07"
120	104°	33'	8.21"	48°	35'	47.95"
121	104°	33'	7.83"	48°	35'	47.79"
122	104°	33'	7.53"	48°	35'	47.67"
123	104°	33'	7.37"	48°	35'	47.6"
124	104°	33'	6.83"	48°	35'	47.35"
125	104°	33'	6.67"	48°	35'	47.29"
126	104°	33'	6.58"	48°	35'	47.25"
127	104°	33'	6.38"	48°	35'	47.17"
128	104°	33'	6.13"	48°	35'	47.06"
129	104°	33'	5.62"	48°	35'	46.81"
130	104°	33'	5.55"	48°	35'	46.78"
131	104°	33'	5.37"	48°	35'	46.68"
132	104°	33'	4.94"	48°	35'	46.44"
133	104°	33'	4.72"	48°	35'	46.31"
134	104°	33'	4.56"	48°	35'	46.21"
135	104°	33'	4.38"	48°	35'	46.1"
136	104°	33'	4.13"	48°	35'	45.97"
137	104°	33'	3.75"	48°	35'	45.79"
138	104°	33'	3.71"	48°	35'	45.77"
139	104°	33'	3.49"	48°	35'	45.65"
140	104°	33'	3.41"	48°	35'	45.61"
141	104°	33'	3.2"	48°	35'	45.52"
142	104°	33'	3.04"	48°	35'	45.45"
143	104°	33'	2.96"	48°	35'	45.42"
144	104°	33'	2.44"	48°	35'	45.17"
145	104°	33'	2.29"	48°	35'	45.09"
146	104°	33'	2.14"	48°	35'	45.01"
147	104°	33'	1.8"	48°	35'	44.82"

148	104°	33'	1.34"	48°	35'	44.53"
149	104°	33'	1.24"	48°	35'	44.46"
150	104°	33'	1.11"	48°	35'	44.37"
151	104°	33'	0.82"	48°	35'	44.16"
152	104°	33'	0.71"	48°	35'	44.07"
153	104°	33'	0.14"	48°	35'	43.66"
154	104°	32'	59.93"	48°	35'	43.51"
155	104°	32'	59.77"	48°	35'	43.39"
156	104°	32'	59.58"	48°	35'	43.23"
157	104°	32'	59.34"	48°	35'	43.03"
158	104°	32'	59.18"	48°	35'	42.89"
159	104°	32'	59.03"	48°	35'	42.75"

160	104°	32'	59''	48°	35'	42.72''
161	104°	32'	58.91"	48°	35'	42.63"
162	104°	32'	58.48"	48°	35'	42.27"
163	104°	32'	58.44"	48°	35'	42.23"
164	104°	32'	58.1"	48°	35'	41.91"
165	104°	32'	57.95"	48°	35'	41.77"
166	104°	32'	57.92"	48°	35'	41.73"
167	104°	32'	57.6"	48°	35'	41.39"
168	104°	32'	57.48"	48°	35'	41.25"
169	104°	32'	57.46"	48°	35'	41.23"
170	104°	32'	57.31"	48°	35'	41.05"
171	104°	32'	56.62"	48°	35'	40.19"
172	104°	32'	56.48"	48°	35'	39.99"
173	104°	32'	56.46"	48°	35'	39.97"
174	104°	32'	56.25"	48°	35'	39.68"
175	104°	32'	56.11"	48°	35'	39.47"
176	104°	32'	55.92"	48°	35'	39.18"
177	104°	32'	55.82"	48°	35'	39.03"
178	104°	32'	55.78"	48°	35'	38.96"
179	104°	32'	55.67"	48°	35'	38.78"
180	104°	32'	55.53"	48°	35'	38.54"
181	104°	32'	55.43"	48°	35'	38.35"
182	104°	32'	55.38"	48°	35'	38.26"
183	104°	32'	55.32"	48°	35'	38.12"
184	104°	32'	55.23"	48°	35'	37.92"
185	104°	32'	55.14"	48°	35'	37.71"
186	104°	32'	55.05"	48°	35'	37.5"
187	104°	32'	55.02"	48°	35'	37.43"
188	104°	32'	54.96"	48°	35'	37.27"
189	104°	32'	54.81"	48°	35'	36.85"
190	104°	32'	54.76"	48°	35'	36.7"
191	104°	32'	54.46"	48°	35'	35.75"
192	104°	32'	54.44"	48°	35'	35.69"
193	104°	32'	54.18"	48°	35'	35.2"
194	104°	32'	54.12"	48°	35'	35.09"
195	104°	32'	54.04"	48°	35'	34.91"
196	104°	32'	53.96"	48°	35'	34.75"
197	104°	32'	53.87"	48°	35'	34.52"

198	104°	32'	53.81"	48°	35'	34.36"
199	104°	32'	53.76"	48°	35'	34.22"
200	104°	32'	53.67"	48°	35'	33.96"
201	104°	32'	53.64"	48°	35'	33.82"
202	104°	32'	53.59"	48°	35'	33.64"
203	104°	32'	53.53"	48°	35'	33.37"
204	104°	32'	53.52"	48°	35'	33.3"
205	104°	32'	53.49"	48°	35'	33.13"
206	104°	32'	53.44"	48°	35'	32.78"
207	104°	32'	53.43"	48°	35'	32.6"
208	104°	32'	53.41"	48°	35'	32.27"
209	104°	32'	53.41"	48°	35'	32.23"
210	104°	32'	53.39"	48°	35'	31.96"
211	104°	32'	53.37"	48°	35'	31.59"
212	104°	32'	53.39"	48°	35'	31.28"
213	104°	32'	53.39"	48°	35'	31.23"
214	104°	32'	53.39"	48°	35'	31.23"
215	104°	32'	53.39"	48°	35'	31.04"
216	104°	32'	53.42"	48°	35'	30.61"
217	104°	32'	53.43"	48°	35'	30.47"
218	104°	32'	53.43"	48°	35'	30.42"
219	104°	32'	53.46"	48°	35'	29.99"

220	104°	32'	53.52"	48°	35'	29.57"
221	104°	32'	53.63"	48°	35'	29.15"
222	104°	32'	53.7"	48°	35'	28.96"
223	104°	32'	53.73"	48°	35'	28.88"
224	104°	32'	53.81"	48°	35'	28.67"
225	104°	32'	54"	48°	35'	28.26"
226	104°	32'	54.23"	48°	35'	27.87"
227	104°	32'	54.49"	48°	35'	27.48"
228	104°	32'	54.8"	48°	35'	27.11"
229	104°	32'	55.02"	48°	35'	26.87"
230	104°	32'	55.08"	48°	35'	26.8"
231	104°	32'	55.2"	48°	35'	26.69"
232	104°	32'	55.58"	48°	35'	26.34"
233	104°	32'	55.98"	48°	35'	26.02"
234	104°	32'	56.17"	48°	35'	25.88"
235	104°	32'	56.36"	48°	35'	25.74"
236	104°	32'	56.62"	48°	35'	25.57"
237	104°	32'	56.66"	48°	35'	25.54"
238	104°	32'	56.88"	48°	35'	25.4"
239	104°	32'	57.2"	48°	35'	25.21"
240	104°	32'	57.84"	48°	35'	24.82"
241	104°	32'	57.96"	48°	35'	24.76"
242	104°	32'	57.99"	48°	35'	24.73"
243	104°	32'	58.59"	48°	35'	24.4"
244	104°	32'	58.97"	48°	35'	24.19"
245	104°	32'	59.42"	48°	35'	23.95"
246	104°	32'	59.5"	48°	35'	23.91"
247	104°	32'	59.88"	48°	35'	23.73"

248	104°	33'	0.22"	48°	35'	23.58"
249	104°	33'	0.36"	48°	35'	23.52"
250	104°	33'	0.51"	48°	35'	23.45"
251	104°	33'	0.95"	48°	35'	23.27"
252	104°	33'	1.32"	48°	35'	23.12"
253	104°	33'	1.8"	48°	35'	22.93"
254	104°	33'	1.84"	48°	35'	22.92"
255	104°	33'	2.32"	48°	35'	22.75"
256	104°	33'	2.87"	48°	35'	22.57"
257	104°	33'	2.95"	48°	35'	22.55"
258	104°	33'	3.26"	48°	35'	22.45"
259	104°	33'	3.84"	48°	35'	22.28"
260	104°	33'	4.03"	48°	35'	22.23"
261	104°	33'	5.46"	48°	35'	21.83"
262	104°	33'	5.59"	48°	35'	21.79"
263	104°	33'	5.7"	48°	35'	21.75"
264	104°	33'	6.02"	48°	35'	21.63"
265	104°	33'	6.08"	48°	35'	21.61"
266	104°	33'	5.64"	48°	35'	21.08"
267	104°	33'	5.58"	48°	35'	21.01"
268	104°	33'	5.05"	48°	35'	20.36"
269	104°	33'	4.89"	48°	35'	20.15"
270	104°	33'	4.51"	48°	35'	19.63"
271	104°	33'	4.49"	48°	35'	19.61"
272	104°	33'	4.35"	48°	35'	19.41"
273	104°	33'	4.02"	48°	35'	18.92"
274	104°	33'	3.9"	48°	35'	18.73"
275	104°	33'	3.87"	48°	35'	18.67"
276	104°	33'	3.61"	48°	35'	18.25"
277	104°	33'	3.46"	48°	35'	17.98"
278	104°	33'	3.23"	48°	35'	17.53"
279	104°	33'	3.19"	48°	35'	17.46"

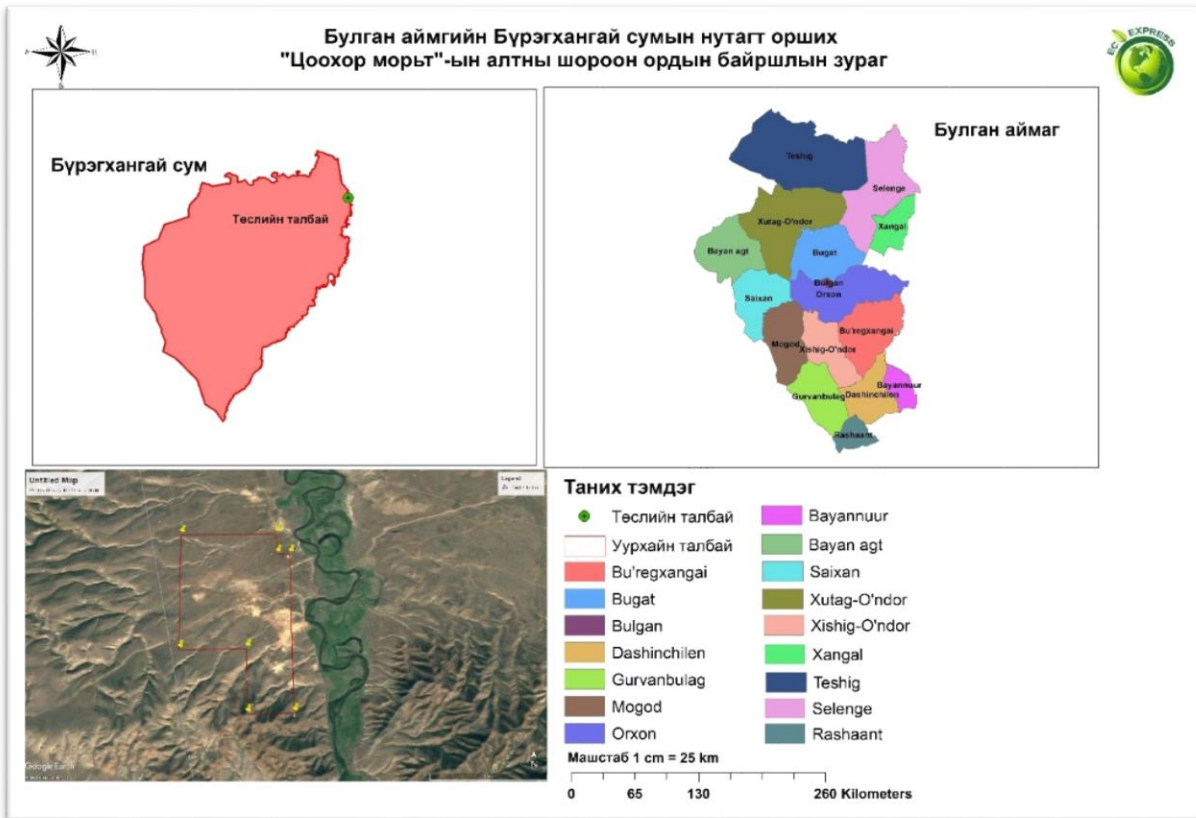
280	104°	33'	3.09"	48°	35'	17.24"
281	104°	33'	2.91"	48°	35'	16.82"
282	104°	33'	2.83"	48°	35'	16.64"
283	104°	33'	2.76"	48°	35'	16.47"
284	104°	33'	2.62"	48°	35'	16.07"
285	104°	33'	2.55"	48°	35'	15.82"
286	104°	33'	2.53"	48°	35'	15.78"
287	104°	33'	2.39"	48°	35'	15.26"
288	104°	33'	2.34"	48°	35'	15.06"
289	104°	33'	2.21"	48°	35'	14.52"
290	104°	33'	2.17"	48°	35'	14.34"
291	104°	33'	2.16"	48°	35'	14.26"
292	104°	33'	2.07"	48°	35'	13.75"
293	104°	33'	2.04"	48°	35'	13.51"
294	104°	33'	1.98"	48°	35'	13.03"
295	104°	33'	1.97"	48°	35'	12.93"
296	104°	33'	1.96"	48°	35'	12.76"
297	104°	33'	1.94"	48°	35'	12.36"

298	104°	33'	1.94"	48°	35'	12.11"
299	104°	33'	1.94"	48°	35'	12.06"
300	104°	33'	1.95"	48°	35'	11.64"
301	104°	33'	1.97"	48°	35'	11.29"
302	104°	33'	2.01"	48°	35'	10.93"
303	104°	33'	2.01"	48°	35'	10.91"
304	104°	33'	2.06"	48°	35'	10.56"
305	104°	33'	2.13"	48°	35'	10.19"
306	104°	33'	2.15"	48°	35'	10.11"
307	104°	33'	2.23"	48°	35'	9.76"
308	104°	33'	2.33"	48°	35'	9.44"
309	104°	33'	2.34"	48°	35'	9.38"
310	104°	33'	2.49"	48°	35'	8.97"
311	104°	33'	2.62"	48°	35'	8.66"
312	104°	33'	2.81"	48°	35'	8.26"
313	104°	33'	2.82"	48°	35'	8.24"
314	104°	33'	2.98"	48°	35'	7.94"
315	104°	33'	3.18"	48°	35'	7.59"
316	104°	33'	3.28"	48°	35'	7.44"
317	104°	33'	3.29"	48°	35'	7.41"
318	104°	33'	3.44"	48°	35'	7.19"
319	104°	33'	3.55"	48°	35'	7.03"
320	104°	33'	3.68"	48°	35'	6.86"
321	104°	33'	3.78"	48°	35'	6.72"
322	104°	33'	4.07"	48°	35'	6.36"
323	104°	33'	4.27"	48°	35'	6.13"
324	104°	33'	4.29"	48°	35'	6.1"
325	104°	33'	4.44"	48°	35'	5.94"
326	104°	33'	4.61"	48°	35'	5.75"
327	104°	33'	4.77"	48°	35'	5.58"
328	104°	33'	4.91"	48°	35'	5.44"
329	104°	33'	5.02"	48°	35'	5.33"
330	104°	33'	5.39"	48°	35'	4.99"
331	104°	33'	5.66"	48°	35'	4.75"
332	104°	33'	5.72"	48°	35'	4.69"
333	104°	33'	6.12"	48°	35'	4.37"
334	104°	33'	6.45"	48°	35'	4.1"
335	104°	33'	6.48"	48°	35'	4.08"
336	104°	33'	6.91"	48°	35'	3.76"
337	104°	33'	7.29"	48°	35'	3.49"
338	104°	33'	7.74"	48°	35'	3.2"
339	104°	33'	7.78"	48°	35'	3.17"
340	104°	33'	8.16"	48°	35'	2.93"
341	104°	33'	8.62"	48°	35'	2.66"
342	104°	33'	8.7"	48°	35'	2.61"
343	104°	33'	8.98"	48°	35'	2.46"
344	104°	33'	9.29"	48°	35'	2.3"
345	104°	33'	9.51"	48°	35'	2.18"
346	104°	33'	9.57"	48°	35'	2.15"
347	104°	33'	9.87"	48°	35'	2"
348	104°	33'	10.19"	48°	35'	1.85"

349	104°	33'	10.49"	48°	35'	1.72"
350	104°	33'	10.63"	48°	35'	1.65"
351	104°	33'	10.85"	48°	35'	1.56"
352	104°	33'	10.98"	48°	35'	1.51"
353	104°	33'	10.98"	48°	34'	48.69"
354	104°	33'	10.92"	48°	34'	48.51"
355	104°	33'	10.87"	48°	34'	48.33"
356	104°	33'	10.82"	48°	34'	48.11"
357	104°	33'	10.78"	48°	34'	47.95"
358	104°	33'	10.75"	48°	34'	47.92"
359	104°	33'	10.41"	48°	34'	47.55"
360	104°	33'	10.16"	48°	34'	47.23"
361	104°	33'	10.11"	48°	34'	47.17"
362	104°	33'	10.07"	48°	34'	47.11"
363	104°	33'	9.81"	48°	34'	46.73"
364	104°	33'	9.64"	48°	34'	46.43"
365	104°	33'	9.6"	48°	34'	46.37"
366	104°	33'	9.55"	48°	34'	46.27"
367	104°	33'	9.37"	48°	34'	45.87"
368	104°	33'	9.37"	48°	34'	45.84"
369	104°	32'	21.98"	48°	34'	45.84"
370	104°	32'	21.98"	48°	35'	17.84"
371	104°	31'	31.98"	48°	35'	17.84"
372	104°	31'	31.98"	48°	36'	17.96"

1-р зураг. Төслийн байршлын зураг

2.4.Орд ашиглах тусгай зөвшөөрөл:

“Өгөөжбаян хангай” ХХК-д Ашигт Малтмалын газрын ГУУКХ-ийн даргын 2012 оны 02 дүгээр сарын 29-ны өдрийн шийдвэрээр Булган аймгийн Бүрэгхангай сумын нутагт орших 375.09 га талбайтай ашигт малтмал ашиглах MV-009623 дугаартай тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайг 30 жилийн хугацаатай “Монжап-Интернэйшнл” ХХК-аас бүхэлд шилжүүлэн авсан болно.

2.5.Ордын нөөц:

Цоохор морьтын алтны уурхайд 2012 оноос эхлэн өнөөг хүртэл “Өгөөжбаян хангай” ХХК нь ашиглалтын үйл ажиллагаа явуулж байна. Энэ хугацаанд 2 удаа нөөцийн тодотгол тайланг хийж батлуулсан бөгөөд 2012-2014, 2015-2019 онуудад нэмэлт хайгуулын ажлын хийсэн байдаг.

- 2012-оос 2014 оны хайгуулын ажлаар нийт 25 га талбайд бодитой зэргээр нийт 10 хэсэгшилд ордын нөөцийг 201.3 мян.м³ элс буюу хими цэврээр 123.09 кг алт гэж тооцон батлуулсан байдаг.
- 2015-аас 2019 онд тус ордод хийсэн нэмэлт хайгуулын ажлаар нийт 64 га талбайд бодитой болон боломжтой зэргээр нийт 35 хэсэгшилд ордын нөөцийг 389.46 мян.м³ элс буюу хими цэврээр 182.18 кг алт гэж тооцон батлуулсан байна.

2.6.Төслийн хүчин чадал:

Цоохор морьтын уурхайн жилийн хүчин чадлыг төсөл хэрэгжүүлэгч “Өгөөжбаян Хангай” ХХК-ийн санал, тоног төхөөрөмжийн нөөц, хүчин чадлыг үндэслэн олборлолтонд ашиглах компанийн бэлэн байгаа техникүүдийн хүчин чадалтай уялдуулан тооцсон.

Ил уурхайн элс олборлолтыг жилд 150.0 мян.м³ байхаар төлөвлөсөн бөгөөд уг хүчин чадлаар тооцоход ордын нийт 568.55 мян.м³ нөөцийг 5 жилийн хугацаанд олборлохоор байна.

2.7.Уурхайн ажиллах горим:

Цоохор морьтын уурхай нь жил бүрийн 4-р сараас 10-р сарын хооронд ажиллах бөгөөд жилд ажиллах боломжит 203 хоногоос нийтийн амралтаар амрах хоногийг хасч тооцсоноор нийт 197 хоног ажиллахаар тооцлоо. Монгол улсын хууль тогтоомжуудад заасны дагуу нийтээр тэмдэглэх баяр болон тэмдэглэлт өдрүүдийн тухай хуульд заасны дагуу амралтын хоног 7 хоног байна.

Хүснэгт № 3. Ил уурхайн ажлын горим

№	Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Хэмжээ
1	Ээлжийн үргэлжлэх хугацаа	цаг	12
2	Хоног дахь ээлжийн тоо	ээлж/хон	2
3	Жилд ажиллах хоногийн тоо	хоног/жил	197
4	Жилд ажиллах ээлжийн тоо	ээлж/жил	394
5	Жилийн ажлын цагийн хэмжээ	цаг/жил	4,728

2.8.Шимт хөрс хуулах:

Шимт хөрсийг Shantui SD23 маркийн бульдозероор хуулж дугуйт ачигчаар автосамосвалд ачилт хийж уурхайн хүрээний гадна овоолгод овоолно. Шимт хөрсний овоолгыг 2-3 метрийн өндөртэй, 25 градусын налуутайгаар үерийн ус болон салхины нөлөө бага байх газар байгуулна. Шимт хөрсийг уурхайн өрнөлтийн болон овоолгын суурийн талбайгаас 0.3 метрийн зузаантайгаар хуулна.

Ашиглалтын хугацаанд 262.6 мян.м³ шимт хөрс хуулах ба сийрэгжилт тооцсоноор 288.8 мян.м³ шимт хөрсийг овоолгод овоолно. Сийрэгжилтийн коэффициентийг $K_c=1.1$ -ээр тооцсон.

2.9.Ухаж ачих процесс:

Хөрс хуулалтын тоног төхөөрөмж

– Hyundai-R520LC маркийн 3.2 м³ утгуурын багтаамжтай экскаватор, MT-86 маркийн 55 тн даацтай, 34 м³ тэвшний багтаамжтай автосамосвал.

Элс олборлолтын тоног төхөөрөмж

– Hyundai-520LC маркийн 3.2 м³ утгуурын багтаамжтай экскаватор, Sinotruk Howo-ZZ3257 маркийн 25 тн даацтай, 16 м³ тэвшний багтаамжтай автосамосвал. Ил уурхайн тээвэр:

“Цоохор Морьт” алтны шороон ордын хөрс хуулалт, элс олборлолтонд экскаватор-автосамосвалын хослол ашиглах ба автосамосвалууд нь ил уурхайгаас хуулах хөрс болон олборлох элсийг уурхайн гол замаар тээвэрлэж хөрсний гадаад болон дотоод овоолго, элсийг элс угаах хэсэг, түр овоолго хүртэл тээвэрлэн хураана.

2.10.Овоолго:

Ил уурхайгаас хуулах хөрсийг эхний ээлжинд Дэнжийн хэсгийн уурхайн баруун урд байрлах хөрсний гадаад овоолгод хураана. Элсийг Дэнжийн хэсгийн уурхайн өмнө талд угаах хэсгийн хажууд элсний түр овоолгод хураан скрубберийг элсээр хангана. Шимт хөрсний овоолгыг тусд нь хураана.

Хүснэгт № 4. Овоолго төлөвлөлт

Ашиглалтын жилүүд	Шимт хөрс суулт тооцоноор, Кс=1.01	Шимт хөрс өссөн дүн, суулт тооцсон	Хөрс хуулалт	Хөрс сийрэгжилт тооцоноор, Кс=1.2	Хөрс суулт тооцоноор, Ксу=1.02	Овоолго төлөвлөлт, овоолгын эзлэхүүн сийрэгжилт тооцсон			Ил уурхайн нийт хөрс хуулалт
						Шимт хөрсний овоолго	Хөрсний гадаад овоолго	Хөрсний дотоод овоолго	
Х.нэгж	мян.м ³	мян.м ³	мян.м ³	мян.м ³	мян.м ³	мян.м ³	мян.м ³	мян.м ³	мян.м ³
1 дэх жил	76.77	76.77	2,282.35	2,738.82	2,327.99	76.77	778.12	1,549.87	2,327.99
2 дахь жил	57.69	134.46	2,092.35	2,510.82	2,134.19	57.69	-	2,134.19	4,462.19
3 дахь жил	44.69	179.15	1,766.73	2,120.08	1,802.07	44.69	-	1,802.07	6,264.25
4 дэх жил	43.48	222.63	2,097.85	2,517.42	2,139.81	43.48	-	2,139.81	8,404.06
5 дахь жил	42.60	265.23	1,475.17	1,770.20	1,504.67	42.60	-	1,504.67	9,908.74
Нийт	265.23		9,714.45	11,657.34	9,908.74	265.23	778.12	9,130.62	

Ил уурхайд Shantui SD-23 маркийн бульдозер ашиглана. Уурхайн жил бүрийн уулын ажлын хэмжээнээс хамааруулж хуулах хөрсний хэмжээг сийрэгжилт тооцоноор тооцсон.

Элсний түр овоолго

Ил уурхайгаас олборлох элсийг угаах хэсгийн хажуу талд байрлах овоолго (түр овоолго)-д хураана. Автосамосвалаар тээвэрлэж буулгасан элсийг агуулахад хураахад Liugong ZL-50 загварын дугуйт ачигч хэрэглэнэ. Агуулахаас 3 м³-н утгуурын багтаамж бүхий ZL-50 утгуурт ачигчаар скрубберыг тэжээнэ.

2.11.Уурхайн усан хангамж:

Төслийн хүрээнд унд ахуйн усны хэрэгцээг уурхайн кемпийн хажууд худаг өрөмдөн гаргасан бөгөөд 2016 онд “Газрын гүний ус” ХХК-аар худгийн паспортжуулах ажлыг хийлгэсэн. Унд ахуйн усны хэрэглээг тус худгаас хангадаг ундрага хүрэлцээтэй, усны чанар хэвийн тул төсөлд тус худгийг үргэлжлүүлэн ашиглахаар тооцлоо .

Технологийн усыг Туул голоос, гадаргын усаар хангадаг байна. Ингэхдээ насосоор усыг соруулан, 219Ф маркийн ган хоолойгоор гүйлгэн цэвэр усны даланд оруулдаг. Цэвэр усны далан нь Туул голоос 460 м урттай байна.

Хүснэгт 5. Төслийн нийт ус хэрэглээний тооцоо

А.жилүүд	Усны хэрэглээ /м ³ /			
	Баяжуулах хэсэг	Ил уурхай	Хотхон	Нийт
1 дэх жил	91,066.38	1,384.0	2,009.4	94,459.8
2 дахь жил	136,447.47	1,384.0	2,009.4	139,840.9
3 дахь жил	131,138.44	1,384.0	2,009.4	134,531.8
4 дэх жил	101,559.35	1,384.0	2,009.4	104,952.7
5 дахь жил	108,335.53	1,384.0	2,009.4	111,728.9
Нийт	568,547.17	6,920.0	10,047.0	585,514.2

2.12. Дулаан хангамж:

Уурхайн барилга байгууламжууд, ажилчдын сууцыг нам даралтын зуухаар галлаж халаана. Жилд 20 орчим тонн нүүрс түлнэ гэж тооцон жилд 10.0 сая төгрөгийн зардлыг төсөлд тусгалаа.

Усан сан ба усан хангамж, ус зайлуулалт:

Тунаах нуурт угаах төхөөрөмжөөс гарсан булингыг шууд нийлүүлэх ба уг нуурын зэргэлдээ эргэлтийн усан сангаар дамжуулан цэвэр усны шүүрүүлэх нуурт оруулна.

Угаах төхөөрөмжийн хаягдлын сангууд дүүрч, усан сан ихээр бохирдсон үед ашиглалт явуулсан карьерийн хоосон орон зайг ашиглан шинээр нуур байгуулж, ус дамжуулах хоолойнуудыг уртасгана. Тунаах болон эргэлтийн усан сангуудаас гарах илүүдэл ус, тусгай шүүх тунаах нуурыг дамжин цэвэршиж газрын хэвгийгээр урсана.

Уурхайн ус зайлуулалт:

“Цоохор морьт”-ын дэнжийн орд нь Туул голоос 400-1000 м зайд байрлах ба голын усны түвшин 880 м. Алттай давхарга агуулдаг татмаас дээш 1-3-р дэнжийн цухуйцын үнэмлэхүй өндөр нь 915-920 м буюу Туул голын усны түвшингээс 35-40 м өндөрт байгаа нь уг орд нь Туул голтой ямар нэг гидравлик холбоо байхгүйг харуулж байна. Дэнжийн гадаргуу нь голын зүг бага зэрэг налуу хэлбэртэй.

Эрэл-хайгуулын ажлын явцад цооногуудад усны үе илрээгүй. Гэвч төсөлд гүний уснаас урьдчилан сэргийлэх үүднээс холбогдох тооцооллыг хийж гүйцэтгэсэн болно. Уурхайн талбайн гадаргуу болон алт агуулсан элсний давхарга ерөнхийдөө жигд 10 ‰ -н налуутай тул нөөцийн блокийн хилийг дагуулан шуудуу ухаж ус шавхах аргыг хэрэглэдэг. Харин олборлолтын ажил эхлэхэд хөрс хуулагдсан талбайд шуудуу даган урсаж орох усыг хуримтлуулах жижиг хэмжээний зумпф байгуулж цагт 20-25 м³ ус шавхах чадалтай насос хэрэгтэй бөгөөд QDX–25-20/3 маркийн насосийг сонголоо.

3.СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө нь тухайн төслөөс байгаль орчинд учруулах гол нөлөөлөл болон болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээг тодорхойлж, түүнд шаардагдах хөрөнгө зардлыг баталгаатай байлгах үндэслэл болдог. Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлыг төсөл хэрэгжүүлэгч нь тухайн жилийн үйл ажиллагааныхаа зардалд тусган төлөвлөж зарцуулна.

БОЛЗОШГҮЙ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Агаарын орчин:

- Шороон шуургатай үед уурхайн районы дахь тоосжилт нь бүс нутгийн агаар дахь тоосжилтын хэмжээг нэмэгдүүлэн агаарын чанарыг муутгах, хөрсний овоолгын хэсгүүдээс салхиар дамжин босох;
- Мөн барилгын ажлын үед болно уурхайн үндсэн ба туслах тоног төхөөрөмжийн дуу чимээгээр агаарын физик бохирдолт, шатах тослох материалын ууршилт, шугам хоолойн гэмтэл согог, машин механизмын яндангаар хаягдах хорт хий, хатуу хог хаягдал зэргийн нөлөөгөөр агаар хими, физикийн бохирдолтод орох зэргээр давхардмал бохирдолтуудад орох магадлалтай (давхардмал нөлөөлөл гэдэг нь хорт хий болон тоосжилт давхар үүсэх);
- Овоолгуудаас боссон тоос тоосонцор нь салхин доор газар тунадасжин бууж улмаар тэр хавийн хөрс, бага гүний усанд орж, тархах;

Болзошгүй нөлөөллийн эх үүсвэр: Хөрсний овоолгууд, барилгын ажлын үеийн газар шорооны ажил, хөрс тээвэрлэх, ачих ажиллагаа, тээврийн зам, уурхайн хүнд механизмууд.

Хөрс, газрын гадарга:

Алтны шороон ордын үйл ажиллагаанаас эдэлбэр газар, газрын хэвлий, хөрсөн бүрхэвч, ургамлан нөмрөгт үзүүлэх нөлөөлөл бусад бүрдэл хэсгүүдээс их эрчимтэй байна. Мөн тус уурхайн эргэн тойрны тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн ихсэлттэй холбоотойгоор хөрсөн бүрхэвч элэгдэн, доройтох, талхлагдах, ургамлан нөмрөг устгах, бүрхэц нь багасахын зэрэгцээ тоос, уурхайн болон ахуйн хатуу, шингэн хог хаягдал, нефтийн бүтээгдэхүүнээр бохирдох нөлөөллүүд үүснэ.

Болзошгүй нөлөөллийн эх үүсвэр:

Төслийн үйл ажиллагааны нөлөөгөөр хөрсөн бүрхэц биет хэмжээгээр талхлагдана. Мөн ил уурхайн ухаш, овоолгууд болон шатах тослох материалын хэрэглээ, автомашины хөдөлгөөн, ахуйн хаягдал, түүний байгууламж.

Усны чанар, нөөц:

Газрын доорх усан орчин бохирдсон тохиолдолд тэр нь хөрсөөр дамжин хүрээгээ тэлж хөрс, хүн, мал амьтан, ургамалд сөргөөр шууд нөлөөлнө.

Болзошгүй нөлөөллийн эх үүсвэр:

- Ил уурхайн ухаш
- Нефтийн бүтээгдэхүүний хадгалалт, тээвэрлэлтийн үед гарах осол
- Гадаргын ус цуглуулах, зайлуулах байгууламжид гарах эвдрэл, гэмтэл.

Амьтны аймаг, ургамлан нөмрөг:

Алтны шороон ордын олборлолт, автомашины хөдөлгөөн зэргээс ургамлан нөмрөг талхлагдах, доройтохын зэрэгцээ тоос ихээр үүсэх, ахуйн хатуу, шингэн хог хаягдал, нефтийн бүтээгдэхүүнээр бохирдох нөлөөлөл үүсэж болзошгүй.

Уурхайн үйл ажиллагааны дуу чимээ, автомашины хөдөлгөөн зэргээс шувууд, амьтад уурхайн талбай болон ойр орчмын талбайгаас дайжих нөлөөлөл үүсэж болзошгүй.

Ургамлан нөмрөгийг хамгаалах арга хэмжээ:

Нөхөн сэргээлт хийсэн талбайнуудад ургамлан нөмрөг ургах нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор шимт хөрсний шимт бодисын агууламжийг нэмэгдүүлэх арга хэмжээ авах, нөхөн сэргээсэн талбайнууд дээр байгалийн унаган төрхөд хэр ойртож байгааг тодорхойлох хөрс, ургамал, амьтан зэрэг байгалийн бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг цогц байдлаар тодорхойлох хяналт шинжилгээ, судалгааны ажлыг хийлгүүлэн, зардлын тухайн жилийн БОХ төлөвлөгөөнд тусган төсөвлөх.

Амьтдыг хамгаалах арга хэмжээ:

- Шувуудад зориулан үүр, оромжийг байгуулах нь биологийн төрөл хамгаалахад чухал үүрэг гүйцэтгэнэ. Энэ нь тэдгээрийг өндөр хүчдэлийн шугам, барилга байгууламж дээр суухаас сэргийлэх.

- Уурхайн үйл ажиллагаа явуулж буй газрын ойролцоо бүс нутгаас амьтан агнахгүй байх, мэдээлэл, сурталчилгаа хийх, анхааруулсан зурагт хуудас тараах зэрэг арга хэмжээг уурхайн дотоод төлөвлөлтөд оруулах.

Нутгийн иргэд, ажилчдын нийгмийн эрүүл ахуй:

Уурхайн ажиллагсдын ихэнх нь тоосжилт, дуу чимээ ихтэй, ерөнхийдөө хүрээлэн буй орчны физик бохирдолттой хөдөлмөрийн хүндэвтэр нөхцөлд ажиллах тул мэргэжлээс шалтгаалах өвчлөлд хялбар өртөж болзошгүй юм. Иймд хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, хөдөлмөр хамгааллын хувийн хэрэгсэл, зориулалтын ажлын нормт хувцасны хангалт, ашиглалтад анхааралтай хандаж, аюулгүй ажиллагааны хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлэх, аюулгүй ажиллагааны дүрэм, норм стандартыг хатуу мөрдөх шаардлагатай.

Болзошгүй нөлөөллийн эх үүсвэр:

- Уурхайн олборлолтоос үүсэх тоосжилт;
- Машин механизм, тоног төхөөрөмжийн дуу чимээ, тэнд гарч болох осол, эвдрэл;
- Машин механизм, тоног төхөөрөмжид гарах гэнэтийн осол, ус, цахилгаан, дулааны болон хүнсний хангамжийн тасалдал, саатал;
- Уурхайн үйл ажиллагаанаас бэлчээрийн талбай хомсдох.

3.1.СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 6. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

№	Авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хугацаа, давтамж	Хариуцах эзэн	Зардал, 2023 он /мян.төг/	Гарах үр дүн	Баримтлах стандарт, аргачлал
Агаарын орчин						
1	Уурхайн олборлолтын үед тоосжилт ихээр үүсэхээс сэргийлж тогтмол усалгаа хийх, салхи ихтэй үед тоос багасгах арга хэмжээ авах	Тогтмол	Байгаль орчны мэргэжилтэн	Дотоод төлөвлөлт өөр	Тоосжилтоос сэргийлэх	-Агаарын ба агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль, - MNS 3384- 82, Агаар мандал.
2	Тоос шороотой нөхцөлд ажиллаж байгаа ажилчдыг тоосжилтоос хамгаалах зорилгоор өдөрт нормын сүү, цагаан идээгээр хангах	Тогтмол	“Өгөөжбаян хангай” ХХК	500.0	Ажилчдын эрүүл мэндэд анхаарах	Сорьц авахад тавих үндсэн шаардлага, -MNS4585:2007, “Агаарын чанар.Техникийн ерөнхий шаардлага”
3	Хүнд механизмын хөдөлгүүрийн тохиргоо, үйлчилгээг тогтмол хийх, хөдөлгүүрээс гарах утааны хэмжээг стандартын шаардлага хангах хэмжээнд байлгах арга хэмжээ авах	Төслийн үйл ажиллагааны явцад	“Өгөөжбаян хангай” ХХК	-	Агаарын бохирдлоос сэргийлэх	-MNS5885:2008, “Агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ. Техникийн ерөнхий шаардлага” -MNS ISO4227:2002, “Хүрээлэн буй орчны агаарын чанарын хяналтын төлөвлөгөө” -MNS6063:2010, “Агаарын чанар, хот суурин газрын гадаад орчны агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ”
Хөрсөн бүрхэвч						
1	Тээврийн хэрэгсэлтийг маршрутын бус замаар явуулахгүй байх, хориглосон таних тэмдгүүдийг сайжруулах, нэмэгдүүлэх	2023 онд	“Өгөөжбаян хангай” ХХК	500.0	Хөрс элэгдэл эвдрэлд орох, олон салаа зам үүсэхээс сэргийлэх.	- MNS 3298- 91, Шинжилгээнд сорьц авахад тавигдах ерөнхий шаардлагууд - MNS 3310- 91, Хөрс. Хөрсний агрохимийн үзүүлэлтийг тодорхойлох
2	Өнгөн хөрсийг хуулан авах, уурхайн	Уурхайн	Уурхайн дарга	Дотоод	Нөхөн	

	үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө болон түүний явцад хуулан авсан өнгөн хөрсийг тусгайлан зассан овоолго байдлаар хадгалах.	олборлолт эхлэхээс өмнө		төлөвлөлт өөр	сэргээлтэнд ашиглах	- MNS 17.5.1.19-92, БОХ. Эвдэрсэн газарт нөхөн сэргээлт хийхэд тавигдах шаардлага, -MNS5850:2008, “Хөрсний чанар, хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ” -MNS5914:2008, “Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлтийн нэр томьёо, тодорхойлолт” -MNS591:2008, “Газар шорооны ажлын үеийн үржил шимт хөрс хуулалт, хадгалалт” -MNS5918:2008, “Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах техникийн шаардлага” -MNS4919:2000, “Эвдэрсэн газарт хучилт хийх хөрс. Техникийн шаардлага”
3	ШТМ-ыг стандартын шаардлага хангасан саванд хадгалах, асгарч алдагдахаас сэргийлэх, хөрс, гүний ус бохирдохоос сэргийлэх, бохирдсон тохиолдолд саармагжуулах, аюулгүй болгох арга хэмжээ авах	Байнга	Байгаль орчны мэргэжилтэн	300.0	Хөрс бохирдохоос сэргийлэх	
4	Шатах тослох материалыг хадгалах, түгээх цэгийг тохижуулж хяналтыг сайжруулах			300.0		
Усан орчин						
1	Ус ашигласны төлбөрийг цаг тухайд нь төлүүлэх.	Жил бүр	“Өгөөжбаян хангай” ХХК	-	-	-Усны тухай хууль, - MNS 3534-83, Усны шинжилгээнд зориулж сорьц авах - MNS 4047- 88, Гадаргын усны чанарыг хянах журам -MNS4047:1988, “Байгаль орчныг хамгаалах. Усан мандал. Гадаргын усны чанарыг хянах журам” -MNS4586:1998, “Усан орчны чанарын үзүүлэлт. Ерөнхий
2	Гүний худгийн эргэн тойронд хамгаалалтын бүс тогтоож, хашиж, хамгаалах.	Жил бүр	“Өгөөжбаян хангай” ХХК	Дотоод төлөвлөлт өөр	Гүний ус бохирдохоос сэргийлэх	
3	Зуны улиралд аадар борооны үед үер болох нөхцөлтэй тул уурхай, овоолго зам талбай усанд автаж болзошгүй тул үерийн уснаас хамгаалах, усыг хатуу хог хаягдлаар бохирдуулахгүй байх хамгаалалтын далан шуудуу барих арга хэмжээ авах	Төслийн үйл ажиллганы явцад	“Өгөөжбаян хангай” ХХК	Дотоод төлөвлөлт өөр	Үер усны аюулаас сэргийлэх	

4	Ундны ус болон тунаах нуурын уснаас дээж авч лабораториор шинжлүүлэх	Жилд 2 удаа	Байгаль орчны мэргэжилтэн	ОХШХ-нд зардал нь орсон.	Ундны усанд хяналт тавих	шаардлага” -MNS6148:2010, “Усны чанар. Газрын доорхи усыг бохирдуулагч бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ” -MNS0900:2010, “ХБО. Эрүүл мэндийг хамгаалах. Аюулгүй байдал. Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар аюулгүй байдлын үнэлгээ” -MNS4943:2011, “Усны чанар, хаягдал ус. Техникийн ерөнхий шаардлага”
Нийт дүн			1600.0			

3.2.НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

“Цоохор морьт” алтны шороон ордыг ашиглах явцад нөхөн сэргээлтийн ажлыг олборлолтонд өртсөн талбайд жил бүр хийх шаардлагатай. Нөхөн сэргээлтийн ажилд тусгай зардал төлөвлөн ажиллах бөгөөд уурхайн ашиглагдсан орон зайд техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийх зайлшгүй шаардлагатай.

Шимт хөрсний овоолгыг хийхдээ “Газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрс хуулалт, хадгалалт” /MNS5916:2008/ стандартыг мөрдөн ажилласан.

“Цоохор морьт” алтны шороон ордын уурхайн орчмын газрын хэвлий, газрын гадарга, хөрс, гадаргын усан сүлжээ, ургамлан нөмрөгт үүсэх эвдрэлийг техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ авч, нөхөн сэргээх ажлын хэмжээ, холбогдох зардлыг төрийн захиргааны төв байгууллагаас баталсан журам, аргачлал, стандарт шаардлагын дагуу нарийвчлан тооцох зорилготойгоор энэхүү төлөвлөгөөг боловсруулсан болно.

Эвдэрсэн газарт нөхөн сэргээлт хийх нь ашигт малтмалын болон байгаль орчны хуулийн заалтыг хэрэгжүүлэх гол үндэс нь юм.

Дараах хууль актыг баримтлан хэрэгжүүлэх шаардлага тавигдана:

- MNS 5914:2008 Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлтийн нэр томъёо, тодорхойлолт
- MNS 5915:2008 Уул уурхайн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын ангилал
- MNS 5916:2008 Газар шорооны ажлын үеийн үржил шимт хөрс хуулалт, хадгалалт
- MNS 5917:2008 Уул уурхайн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт
- MNS 5918:2008 Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах. Техникийн шаардлага
- MNS 4919:2000 Эвдэрсэн газарт хучилт хийх хөрс. Техникийн шаардлага
- MNS 4920:2000 Эвдэрсэн газрын хажуугийн налуу. Техникийн шаардлага

Ашигт малтмал эрж хайх ажлын явцад эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээж ургамалжуулах заавар /БО-ны болон ХААҮ-ийн сайдын 2000 оны 64/А/62 тоот тушаалын 3-р хавсралт /

Хүснэгт 7. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Ажлын хэмжээ, га	Хугацаа	Жилийн төсөв, 2023 он /мян.төг/	Хариуцах эзэн
1	Техникийн нөхөн сэргээлт	9	2023 онд	11000.0	“Өгөөжбаян хангай” ХХК, Мэргэжлийн байгууллага
2	Биологийн нөхөн сэргээлт	6			
Нийт				11000.0	

3.3.ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Өгөөж баян хангай ХХК нь 2023 дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний хүрээнд Цоохор морьтын уурхай дээрээ нөхөн сэргээлтийн ажлын сургалт зохион байгуулна.

№	Арга хэмжээ	Зардал /мян.төг/
1	Орон нутгаас өгсөн 3 га газар нөхөн сэргээлт хийнэ	Дотоод төлөвлөлтөөр
2	Мод тарих	Дотоод төлөвлөлтөөр

Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын хүрээнд (104°32'57.91 48°35'25.43, 104°32'56.14 48°35'37.08, 104°33'4.134 8°35'37.08, 104°33'5.25 48°35'27.43, 104°33'03.07 48°35'31.24,

104°32'54.06 48°35'29.80) 5.9 га газар Тэргүүн майнинг ХХК-тай хамтарч нөхөн сэргээнэ. “Тэр бум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд Булган аймгийн Бүрэгхангай сумын шивэрт голын орчим 800 ширхэг (48 15 25.7 103 52 22.9, 48 15 26.4 103 52 23.9, 48 15 27.6 103 52 31.00, 48 15 20.00, 103 52 33.2) мод тарьна.

3.4.НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Уурхайн эдэлбэр газар болон түүний ойр орчмын нөлөөллийн бүсэд айл өрх байхгүй учир нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээ хийгдэхгүй болно.

3.5.ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Уурхайн талбай болон түүний нөлөөллийн бүсэд ямар нэгэн түүх соёлын дурсгалт зүйл ба археологийн олдвор илрээгүй. Уурхайн үйл ажиллагааны явцад ямарваа нэгэн түүх соёлын дурсгалт зүйл олдох үед холбогдох хууль тогтоомжинд заасны дагуу засаг захиргааны байгууллага болон холбогдох байгууллага болох ШУА-ийн түүхийн хүрээлэнд даруй мэдэгдэж төслийн үйл ажиллагааг түр хугацаагаар зогсооно.

3.6.ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

“Өгөөжбаян хангай” ХХК-ийн ажилтнууд ажлын хариуцлага алдах, ялангуяа үйл ажиллагааны явцад технологийн горим зөрчсөнөөс элдэв осол гарч, үйлдвэрлэлийн хэвийн ажиллагаа саатах, ажиллагсадын эрүүл мэнд хохирох, хөдөлмөрийн чадвараа алдах, тахир дутуу болох, хүний амь нас эрсдэх зэрэг осол аваар гарч болзошгүй тул аюулгүй ажиллагааг анхаарч ажиллах шаардлагатай.

“Цоохор морьт” алтны шороон ордын үйл ажиллагааны явцад ямар нэгэн химийн бодис, тэсрэх материал ашигладаггүй учир энэ төрлийн эрсдэл үүсэхгүй. Харин уурхай нь жилдээ 627.1 мян.л түлш, , 2.54 тн тос тосолгооны материал хэрэглэдэг.

Хүснэгт 8. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Нийт зардал, 2023 он /мян.төг/	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж
1	Түлшний агуулах, автомашин, ажилчдын байр, цахилгаан үүсгүүр бүхий газруудад гал түймэр гарах магадлалтай. Мөн хаврын хуурайшилт ихтэй өдрүүдэд тамхины цог зэргээс хээрийн түймэр гарч болзошгүй	Галын дохиолол, гал унтраах багаж хэрэгслийг шаардлагатай газруудад байрлуулах	1500.0	Төслийн үйл ажиллагааны явцад
		Гал түймрээс сэргийлэх талаар анхааруулга, санамжийн хуудас хийж, шаардлагатай газруудад байрлуулах	-	Жил бүр уурхай эхлэх үед
2	Хүчтэй салхи шуурганы улмаас тоос ихээр босч ажилчдын эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлөх, тоосжилтоос үүсэх бусад нөлөөлөл	Хүчтэй салхи шуурганы үед уурхайн ажлыг түр зогсоох	-	Төслийн хугацаанд
3	Хүчтэй аадар бороо, аянга цахилгааны улмаас ажлын	Аянга, цахилгаантай ширүүн бороотой үед	-	Төслийн хугацаанд

	байрны аюулгүй байдал, цахилгаан тасрах, хүний амь нас, эрүүл мэнд хохирох	уурхайн ажлыг түр зогсоох		
4	Ажилчид бэртэх, амь нас эрсдэх, уурхайн үйл ажиллагаа саатах, тоног төхөөрөмж эвдэрч гэмтэх	Ажилчдыг ээлжинд гарахын өмнө аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа өгөх	-	Өдөр бүр ээлжинд гарахын өмнө
		Жил бүр мэргэжлийн байгууллага, мэргэжилтний тусламжтайгаар хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны сургалт зохион байгуулах	1040.0	Жилд 1 удаа
5	Жолооч нарын санамсар болгоомжгүй үйлдлээс тээврийн хэрэгслүүд мөргөлдөх, хүн амьтан дайрах, мөргөх зэргээр гэмтээж, бэртээх гэх мэт осол аваар гарах	Жолооч нарыг аюулгүй ажиллагааны сургалтанд хамруулах,	Дотоод төлөвлөлтөөр	Жил бүр
		Анхааруулга, замын тэмдэг тэмдэглэгээг шаардлагатай газруудад байрлуулах	500.0	
Нийт			3040.0	

3.7. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хатуу, шингэн хог хаягдал нь хүн ам болон үйлдвэрлэлийн хэрэгцээтэй газрын нөөцийг багасгах, хөрс, ус, агаарыг хорт бодис, хүнд металл, нян вирусээр бохирдуулагч гол эх үүсвэр болдог. Хатуу хог хаягдал нь удаан задарч бодисын эргэлтэд аажмаар орох ба задрах хугацаа нь хэтэрхий удаан байдаг учраас байгаль орчинд хамгийн их хор хөнөөлтэй байдаг.

Тус төслийн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болох хаягдал нь ахуйн хатуу хог хаягдал, уурхайн хотхоны хэрэглээнээс хаягдах бохир ус (хоолны газар, усанд орох газар гэх мэтээс). Тэдгээр хатуу, шингэн хаягдлыг хадгалах, зайлуулах менежментийн төлөвлөгөөний талаар энэхүү сэдэвт тусгасан болно. Хог хаягдлын менежмент нь хүний эрүүл мэндийг хамгаалах, ажилчид, нутгийн оршин суугчдын ажиллаж амьдрах таатай нөхцлийг бүрдүүлэх, хүрээлэн буй орчинд дам үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулахад чиглэгдсэн байдаг.

Хатуу хог хаягдал: тус төслийн үйл ажиллагааны хүрээнд ахуйн хэрэглээнээс гарсан хуванцар сав, шил, лааз, цаас, сав, баглаа боодол, асгарсан шатахуун, шатах тослох материалыг шингээж авсан цаас, алчуур, хүмүүсийн эдэлж хэрэглэж байсан зүйлс, техник тоног төхөөрөмжийн хаягдал сэлбэг хэрэгсэл (хаягдал төмөр, утас г.м) зэрэг зүйлс хатуу хог хаягдалд хамаарна.

Тус төслийн үйл ажиллагааны хүрээнд үүсэх хог хаягдлыг тусгай зориулалтын саванд ангилан ялгаж (дахин ашиглах боломжтой эсхээр нь), хатуу хог хаягдалд зориулан барьсан хашаа, хайс хамгаалалттай цэг эсвэл байранд (мал, амьтан орхооргүй, хөрс,

усанд шууд шингэх боломжгүй хатуу бетонон хучилтай байх) хадгалах шаардлагатай бөгөөд Заамар сумын засаг даргын тамгын газаргай байгуулсан гэрээний дагуу Төвлөрсөн хогын цэгт зайлуулж булшлах шаардлагатай болно. Харин дахин ашиглах боломжтой хуванцар сав, шил, лааз, цаас болон хаягдал төмрийг ялган цуглуулж, хоёр дахь түүхий эд боловсруулах үйлдвэрт тушаах нь зүйтэй. Хатуу хог хаягдлыг эмх замбараагүй хаях, буруу хадгалж, зайлуулсны улмаас байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүд болох агаар, ус, хөрс, ургамлан нөмрөг бохирдуулагч бодис тархаж, улмаар ажилчид болон төслийн талбай орчмын иргэдийн эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлж болзошгүйг онцгойлон анхаарах шаардлагатай.

Шингэн хог хаягдал: тус төслийн үйл ажиллагааны хүрээнд уурхайн хотхоны хоолны газар, усанд орох газар, ариун цэврийн өрөөнөөс хаягдах бохир ус зэрэг нь нэг төрлийн шингэн хаягдал болно. Тус шингэн хаягдлыг зориулалтын цооногт (хөрс, усанд ахуйн бохир ус алдагдахааргүй доторлож тусгайлан бэлтгэсэн) үнэр дарагч, саармагжуулах бодис хийж түр хадгалаад, Бүрэгхангай сумын засаг даргын тамгын газартай байгуулсан гэрээний дагуу зориулалтын машинаар тээвэрлэж зайлуулна.

Хүснэгт 9. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

№	Авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хэрэгжүүлэгч	Зардал, 2023 он /мян.төг/
1	Ахуйн шингэн болон хатуу хог хаягдал хаях цэгийг Бүрэгхангай сумын засаг даргаар тогтоолгосны дагуу төвлөрсөн цэгт хогийг тухай бүрт тээвэрлүүлэх	Уурхайн удирдлага	500.0
2	Дахин ашиглах, боловсруулах боломжтой хог хаягдлыг хоёрдогч түүхий эдийн цэгт тушаах, ангилсан хаягдлыг агуулах нэмэлт хогийн савнууд суурилуулж, тэмдэгжүүлэх	“Өгөөжбаян хангай” ХХК	300.0
3	Ахуйн бохир ариутгаж халдваргүйжүүлэх “тамир эм” бэлдмэлийг хэрэглэх	“Өгөөжбаян хангай” ХХК	300.0
4	Дахин ашиглагдах түүхий эдийг бусад хог хаягдлаас ялган хоёрдахь түүхий эд авдаг газар аваачиж тушаах	“Өгөөжбаян хангай” ХХК	Дотоод төлөвлөлтөөр
Нийт дүн			1100.0

Тус төслийн үйл ажиллагааны хүрээнд үүсэх хог хаягдлыг тусгай зориулалтын саванд ангилан ялгаж (дахин ашиглах боломжтой эсхээр нь), хатуу хог хаягдалд зориулан барьсан хашаа, хайс хамгаалалттай цэг эсвэл байранд (мал, амьтан орхооргүй, хөрс, усанд шууд шингэх боломжгүй хатуу бетонон хучилттай байх) хадгалах шаардлагатай бөгөөд Бүрэгхангай сумын засаг даргын тамгын газартай байгуулсан гэрээний дагуу Төвлөрсөн хогын цэгт зайлуулж булшлах шаардлагатай болно. Харин дахин ашиглах боломжтой хуванцар сав, шил, лааз, цаас болон хаягдал төмрийг ялган цуглуулж, хоёр дахь түүхий эд боловсруулах үйлдвэрт тушаах нь зүйтэй. Хатуу хог хаягдлыг эмх замбараагүй хаях, буруу хадгалж, зайлуулсны улмаас байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүд болох агаар, ус, хөрс, ургамлан нөмрөг бохирдуулагч бодис тархаж, улмаар ажилчид

болон төслийн талбай орчмын иргэдийн эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлж болзошгүйг онцгойлон анхаарах шаардлагатай.

3.8.УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

“Цоохор морьт” алтны шороон ордын үйл ажиллагааны туршид байгаль орчинд хамгийн бага сөрөг нөлөөтэйгээр үйл ажиллагаа явуулах үүрэг хүлээж, төслөөс үзүүлж байгаа сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах, арилгах, байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээг авч ажиллах боловч төслийн удирдлагын хэмжээнд онцгойлон анхаарч хэрэгжүүлэх арга хэмжээнүүд байна. Байгаль орчны асуудалд зөвхөн байгаль орчны мэргэжилтэн анхаарал хандуулах биш Захирлаас эхлээд тогооч, цэвэрлэгч, жолооч гээд уурхайн бүхий л ажилтнуудын анхаарал хандуулах чухал асуудал юм.

Үйл ажиллагаандаа технологийн сахилга батыг чанд баримталж, аваар осолгүй ажиллах талаар байнга анхаарал тавихыг уурхайн дарга болон хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны мэргэжилтэнгүүд хариуцан ажиллана. Доорх ажлуудыг компанийн захирал тушаал гаргаж баталгаажуулна.

Байгаль орчныг хамгаалах, хяналт тавих, нөхөн сэргээлт хийх ажлыг байгаль орчны мэргэжилтэн хариуцан ажиллах бөгөөд жил бүр гүйцэтгэх ажлын хэмжээ болон зардлыг байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд тусгаж ажиллана. Удирдлага зохион байгуулалтын хүрээнд дараахь арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлэх шаардлагатай. Үүнд:

- Нөхөн сэргээлтийн болон байгаль хамгаалах ажлыг урьдчилан төлөвлөсний дагуу дэс дараалалтай хийж гүйцэтгэх,
- Компаний удирдлага нь байгаль орчны холбогдолтой бүх хууль тогтоомжийн дагуу уурхайн үйл ажиллагааг удирдаж зохион байгуулахаас гадна хуулийн өмнө хариуцлага хүлээнэ,
- Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө болон байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг заасан хугацаанд нь холбогдох байгууллагуудад хүргүүлж, тайлагнаж байх,
- Байгалийн гэнэтийн аюултай үзэгдэл / газар хөдлөлт, үер, салхи, шуурга / болон үйлдвэрлэлийн ослоос урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр ажиллагсдыг жилд 1 удаа сургаж, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн сургалт зохион байгуулах, энэ талаар дотоод журам төлөвлөгөөтэй ажиллана,
- Хуурайшилт ихтэй үед хээрийн түймрээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авах, гал түймрийг унтраах багаж хэрэгслийг бэлтгэж, байнга бэлэн байлгах,
- Ахуйн хог хаягдлыг байнга цэвэрлэн ариутгаж байх, халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлж байх.

Хүснэгт 10. Удирдлага зохион байгуулалтын талаар авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ

№	Авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хугацаа, давтамж	Хэрэгжүүлэгч	Зардал, 2023 он /мян.төг /
1	Байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын арга хэлбэрийг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх чиглэлээр үүрэг хариуцлагын дотоод журам боловсруулж мөрдөх	Тогтмол	Уурхайн дарга	Дотоод төлөвлөлтөөр

2	Байгаль орчныг хамгаалах, үйлдвэрлэлийн осол, гал түймэр, усны аюул мэтийн гэнэтийн ослоос урьдчилан сэргийлэх, осол гарсан тохиолдолд шуурхай хэрэгжүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулах талаар сургалт, сурталчилгааны ажлыг мэргэжлийн байгууллага хүмүүстэй хамтран зохион байгуулах.	Жилд 1 удаа	Байгаль орчны мэргэжилтэн	500.0
3	Уурхайн ажилчдад хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны дүрмийн талаар сургалт, семинарыг тогтмол зохион байгуулах	Жил бүр	“Өгөөжбаян хангай” ХХК	500.0
4	Ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хэрэгслээр бүрэн хангаж ажиллуулах	Төслийн үйл ажиллагааны явцад	“Өгөөжбаян хангай” ХХК	Дотоод төлөвлөлтөөр
5	Ажилчдыг нарийн мэргэжлийн эмчийн үзлэгт хамруулах	Жилд 1 удаа	“Өгөөжбаян хангай” ХХК	52*30.0=1560.0
6	Гал унтраах хэрэгслээр уурхайг бүрэн хангах арга хэмжээ авах, галыг унтраах талаар арга хэмжээ зохион байгуулах	Жил бүр	“Өгөөжбаян хангай” ХХК	Осол эрсдэлийн төлөвлөгөөнд орсон.
7	Яаралтай анхны тусламжид шаардлагатай эм тариа, багаж хэрэгслийг бэлтгэж, шаардлагатай газруудад байрлуулах	Тогтмол	Уурхайн удирдлага	500.0
8	Байгаль орчны аудит хийлгэх	2 жил тутамд	“Өгөөжбаян хангай” ХХК	Мэргэжлийн байгууллагатай тохиролцосноор
9	Орон нутгаас тавьсан санал хүсэлтийг харилцан тохиролцож шийдвэрлэж байх	Төслийн хугацаанд	“Өгөөжбаян хангай” ХХК	Тохиролцох
Нийт дүн				3060.0

3.9.ОЛОН НИЙТЭД ТАЙЛАГНАХ ХУВААРЬ, ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

"Өгөөжбаян хангай" ХХК нь жил бүр БОМТ-ний хэрэгжилтийн талаар байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад тайлан хүргүүлэх ба байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, орон нутгийн байцаагч, бүх шатны Засаг дарга, байгаль орчны төрийн бус байгууллага, нутгийн иргэдэд тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг хагас жил тутамд хүргүүлнэ. БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах, хэлэлцүүлэх төлөвлөгөөг дараах хүснэгтэд үзүүлэв.

Төслийн үйл ажиллагааны туршид байгаль орчинд хамгийн бага сөрөг нөлөөгүй үйл ажиллагаа явуулах үүрэг хүлээж, мэргэжлийн боловсон хүчнээс бүрдсэн байгаль орчны асуудал хариуцсан байгаль орчны мэргэжилтэн нь төслөөс үзүүлж байгаа сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах, арилгах, байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ авч ажиллах боловч төслийн удирдлагын хэмжээнд онцгойлон анхаарч хэрэгжүүлэх арга хэмжээнүүд байна.

Хүснэгт 11. Олон нийтэд төлөвлөгөөний биелэлтийг тайлагнах хуваарь

№	БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал (төгрөг)	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан	Зохион байгуулах газар
1	Булган аймаг, Бүрэг хангай сум, Дэрси багын ИНХ	Уулзалт, санал асуулга	БОМБТБТ болон хяналт, шинжилгээний гүйцэтгэлийг тайлагнах	11-р сар	Дотоод төлөвлөлтөөр	Булган аймаг, Бүрэгхангай сум, Дэрст багын ИНХ	Булган аймгийн Бүрэг хангай сум
2	Байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, орон нутгийн байцаагч, бүх шатны засаг дарга, байгаль орчны ТББ	Танилцуулж, тайлагнах	Тухайн жилийн БОМТ-ний хэрэгжилтийн талаар	Хагас жил тутам буюу 6, 11 сард		Байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, орон нутгийн байцаагч бүх шатны засаг дарга	Засаг даргын тамгын газар
3	БОАЖЯ-ны ХБОБНУГ-т	Тайлангын эх хувь албан бичиг	Тайланг хүлээн авсан актыг хүргүүлэх	12-р сар		БОАЖЯ-ны ХБДБНУГ-ын ажилтан	БОАЖЯ-нд

3.10.ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

“Цоохор морьт” алтны шороон ордыг хэрэгжүүлснээс үүдэн байгаль орчинд учруулах сөрөг нөлөөллийг тухай бүрт илрүүлэх, түүнийг бууруулах, арилгах зорилгоор байгаль орчны төлөв байдалд тодорхой орон зайд, тодорхой хугацааны дотор, тодорхой давтамжтайгаар ажиглалт, хэмжилт, хяналт явуулах үйл ажиллагааны удирдамжийг орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр гэнэ.

2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт байгаль орчны төлөв байдлын өөрчлөлт, сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, арилгах, бууруулах арга хэмжээ үр дүнтэй байгаа эсэх, сөрөг нөлөөллийн эрчим, цар хэмжээ нь зөвшөөрөгдөх хэмжээнд байгаа эсэхийг тогтоох ажиглалт, хэмжилт, дээжлэлт хийх байршил, давтамж, хариуцах этгээд, шинжилгээний арга, шаардагдах зардлыг тооцож тусгана.

“Өгөөжбаян хангай” ХХК нь үйл ажиллагааныхаа явцад байгаль орчинд учруулж буй нөлөөлөл, түүний хэмжээ, цар хүрээ, байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүдэд гарч буй өөрчлөлтийг хянаж, байгаль орчныг хамгаалах ажлын үр дүнд тулгуурлан цаашид авах арга хэмжээг нарийвчлан төлөвлөх зорилгоор орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгасан арга хэмжээг бүрэн хэрэгжүүлэх шаардлагатай.

Хүснэгт 12. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

№	Хяналт шинжилгээ явуулах үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хяналтын хугацаа, давтамж	Зардал, 2023 он /мян.төг/	Баримтлах стандарт, аргачлал
Усан орчин					
1	Усны хяналт шинжилгээ: Усны чанар: рН, ууссан нийт давс (жингийн аргаар), нийт хатуулаг (CaCO ₃), Ca, Mg, Na, K, SO ₄ , NO ₂ , NO ₃ , NH ₄ , As, Cd, Cu, Hg, Pb, Zn, Cr, Fe, Ni, үнэр, өнгө, нүүрс устөрөгчид (нефть бүтээгдэхүүний бохирдол)	Унд ахуйн усыг хангаж буй гүний уснаас	Жилд 2 удаа	75.0*2удаа=150.0	-MNS (ISO) 4867:1999 Усны чанар. Дээжийг боловсруулах, хадгалах зөвлөмж -MNS 4586:1998 Усан орчны чанарын үзүүлэлт. Ерөнхий шаардлага -MNS (ISO) 5667-14:2000 Гадаад орчны уснаас сорьц авах болон тээвэрлэх, гарын авлагын зөвлөмж -MNS 13.060.50 Усны чанарын стандарт -MNS 0900 : 2005 Ундны ус. Эрүүл Усны түвшин (газрын гадаргаас ахуйн шаардлага, түүнд тавих

					хяналт
Хөрсөн бүрхэвч					
1	Хөрсний морфологи бичиглэл, рН, цахилгаан дамжуулалт, давс %, ялзмагийн агууламж %, шим тэжээлийн элемент (NO ₃ , P ₂ O ₅ , K ₂ O), хөрсний механик бүрэлдэхүүн, нүүрс устөрөгчийн нэгдлүүд, кадми, хром, кобальт, зэс, хар тугалга, мангани, никель, цайр	Төслийн талбайд 2 цэг сонгох. /овоолго болон олборлолт явуулж буй талбайн ойролцоо/	Жилд 2 удаа	200	-MNS 3307:1991, MNS 3308:1991 Хөрс. Хөрсний химийн элементүүдийн нийт хэмжээг тодорхойлох арга, -MNS 3309:1991 Хөрс. Хөрсний хялбар уусдаг давсны химийн найрлагыг тодорхойлох арга, -MNS 4006:1987 Хөрс. Хөдөлгөөнт фосфор, калийг тодорхойлох арга -MNS 3298:1991 Хөрс. Шинжилгээнд дээж авахад тавигдах ерөнхий шаардлага -MNS ISO 11047:2001 Хөрсний чанар. Хөрсний усан орчны хандмалд кадми, хром, кобальт, зэс, хар тугалга, мангани, никель, цайрыг тодорхойлох. -MNS 3675:1984 Хөрсний органик бодисын хэмжээг тодорхойлох лабораторийн арга
Нийт дүн				350.0	

**4. 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНД ЗАРЦУУЛАХ
НИЙТ ЗАРДАЛ**

“Өгөөжбаян хангай” ХХК-ийн 2023 оны БОМТ-г БОНХЯ-ны Сайдын 2014 оны 1 сарын 06-ны өдрийн “БОМТ боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын дагуу боловсрууллаа. 2023 онд БОМТ-нд нийт 20150.0 сая.төг зарцуулахаар төлөвлөлөө /Хүснэгт 13/.

Хүснэгт 13. 2023 оны БОМТ-ний нийт зардал

№	Арга хэмжээ	Зардал, 2023 он /мян.төг/
1	Байгаль орчинд учирч болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	1600.0
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	11000.0
3	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
5	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
6	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	1100.0
7	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	3040.0
8	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	3060.0
9	Олон нийтэд тайлагнах төлөвлөгөө	-
10	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	350.0
Нийт дүн		20150.0

ДҮГНЭЛТ

Булган аймгийн Бүрэгхангай сумын нутагт орших “Өгөөжбаян хангай” ХХК-ний “Цоохор морьт-1” алтны шороон ордыг ашиглах төслийн 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд 20150.0 мян.төг зарцуулахаар төсөвлөлөө.

Уг төслийн явцад байгаль экологийн унаган төрхийг хамгаалахын тулд байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний дүн, байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээний зөвлөмж, Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө зэргийг мөрдлөг болгон ажиллаж, 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний дагуу байгаль орчны арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлэх шаардлагатай юм.

“Өгөөжбаян хангай” ХХК нь байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэн, эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээх ажлыг технологийн дагуу гүйцэтгэсэн нөхцөлд сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах боломжтой юм.

АШИГЛАСАН ХЭВЛЭЛИЙН ЖАГСААЛТ

1. Булган аймгийн Бүрэгхангай сумын нутагт орших “Цоохор морьт” алтны шороон ордын ордын 2020 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө
2. Булган аймгийн Бүрэгхангай сумын нутагт орших “Цоохор морьт” алтны шороон ордын 2021 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний тодотгол
3. Булган аймгийн Бүрэгхангай сумын нутагт орших “Цоохор морьт” алтны шороон ордын ордын 2020 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт
4. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ, аудитын журам, аргачлал /гарын авлага/ УБ 2014 он
5. Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн яамны сайдын 2014 оны 01 дүгээр сарын 06-ны өдрийн А-05 дугаар тушаалын хавсралт, Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам.